

Proslov dra Josefa Tognera při pohřbu kol. dra Em. Lisky.

Dre Lisko, kolego a příteli!

Se sporého stromu čl. notářstva jako bleskem ufa-
ta shroutila se mohutná, zelená větev, která vysoko a
dychtivě špěla k jasným výšinám lidského poznání, uka-
zujíc ostatním cíl a směr a opravňujíc ve zralosti muž-
ného věku k nejlepším nadějím.

Syn úrodné Hané, na níž vlní se široké lány v létě
plně bohatých, nepodajných klasů slibujících a dávajících
požehnanou úrodu, byl's plným, nepodajným klase
dávajícím mnohonásobně, což v duši Tvou a srdce Tvé
Tvoji učitelé seli a sázeli, všem, kdož s Tebou ve styk
vešli.

Připraven pro dráhu advokáta necítil's se povola-
ným pracovat pro zájem jedné strany a hájiti právo
jedné strany, proto volil's skromnější povolání notáře,
poněvadž Jsi se cítil, povoláním býti mezi stranami,
brániti právo a spravedlnost v jejich vznikání na pro-
spěch obou stran.

A věru plně dostál's tomuto úkolu notáře, jemuž náš
nezapomenutelný dr. Batěk určil v justičním organismu
úkol hygienika, jehož práce spočívá v zabraňování
sporů.

Svémi vědomostmi, svojí pílí a příslovečnou svědo-
mitostí byl's nám zářivým příkladem plnění našich úřed-
ních povinností.

A vedle svědomité práce svého povolání seznamo-
val's nás s iudikaturou našich soudů, svými články v Če-
ském Právu a svými přednáškami sdílel's s námi ne-
zištně z bohatého zdroje vlastního poznání, byl's nám
rádčem a pomocníkem. vždy ochotným a spolehlivým.

Pracoval's v našich stavovských institucích a od-
borných organizacích nezištně a pilně, nenáročně a vy-
trvale. Třímál's vysoko prapor stavovské cti a práce.
Proto slibujeme u rakve Tvé, že ctíti chceme památku
Tvou sledující příklad Tvůj a plníce podle vzoru Tvého
povinnosti našeho úřadu a v tom smyslu volám Ti na
shledanou.

A kdo měl příležitost poznati Tvé zlaté srdce, iež
nebylo schopno zloby a škodolibosti, Tvoji lásku k ro-
dině, ten doznat musí, že's byl jeden z těch, kdož zaslou-
ží ono řecké epiteton ornans: kallos kagathos.

Dre Lisko: non mortuus es nobis, exegis monumen-
tum aere perenius.

Dr. Hugo Patsch:

Reasumace daní a změna východiskové bilance.

Rakouské právo daňové neznalo změnu daňových
předpisů z důvodů okolností nově na jevo vyšlých, a do
novelisace zákona o daních osobních zákonem ze dne
23. ledna 1914 č. 13. ř. z. ani restituce in integrum pro
zmeškání lhůt. Teprve novelou touto vsunut do zákona
o daních osobních nový paragraf 286, jednající o tom,
kdy lze žádati za navrácení do předešlého stavu ná-
sledkem živelných událostí, neb událostí jiného druhu,
jichž nebylo lze předvídati neb odvrátiti, aby dodržena
byla lhůta k opravním prostředkům v řízení ukládacím
nebo odvolacím.

Právo uherské, tedy právo, platné na území Sloven-

ska znalo restituci jak pro zmeškání lhůt, tak také z dů-
vodů okolností nově na jevo vzešlých aspoň v trestním
řízení před sedriemi a před správním soudem.

Řízení posléz uvedené bylo však zákonem ze dne
2. listopadu 1918 č. 3. sb. z. a n., jímž zavedena jednotná
úprava řízení před nejvyšším správním soudem, zru-
šeno.

Možno tedy tvrditi, že do vydání nového zákona
o přímých daních ze dne 15. června 1927 čís. 76. sb. z.
a n. není z á k o n n ý c h předpisů, jež by připouštěly
restituci daňových předpisů z jiných důvodů, než pro
omluvitelné zmeškání lhůt.

Starší judikatura, lpíc na slovném znění lhůtového
zákona ze dne 19. března 1875 č. 28. ř. z. takřka vše-
obecně docházela k úsudku, že daně právoplatně vymě-
řené jsou nezměnitelné, i když bylo při vyměřování jich
zjevně právo porušeno (nález z 18. ledna 1911 č. 8041).

Avšak již nejbližší judikatura (nálezy z 24. listopadu
1911 č. 12212 a z 11. září 1913 č. 9687) zásadně právo na
reasumaci ob noviter reperta přiznává a judikatura na-
šeho nejvyššího správního soudu konstantně, počínaje
nálezem z 2. září 1919 č. 4119 — 92 B, tuto zásadní
oprávněnost potvrzuje.

Nálezy tyto, jakož i další z let 1924 až 1926 byly
jistě důvodem, že nový daňový zákon v § 340 stanoví
zásady daňové reasumace i z důvodů okolností nově na
jevo vyšlých.

Bude dobře předem vzpomenouti nejdůležitějších
těchto nálezu.

Veškerá tato rozhodnutí týkají se předpisů daně
výdělkové podniků veřejně účtujících, což vysvětluje
se tím, že jen při těchto podnikcích okolnosti nově na jevo
vzešlé měly při zdaňování svou důležitost, jelikož pod-
niky, podléhající všeobecné dani výdělkové, nebyly zda-
ňovány podle čistého výnosu, nýbrž podle všeobecné
výdělečnosti podniku.

Nejdůležitějšími nálezy pro posouzení naší otázky
jsou tyto:

1. Nález z 13. května 1924 č. 8484 — 1947 B.

Bilance řádně schválená stala se základem pro vý-
měru daně zárobové (výdělkové) podniků veřejně účtu-
jícího. Po pravoplatnosti daňového předpisu valná hro-
mada tuto bilanci reasumovala z důvodů mylného účto-
vání, jelikož prý v konečných účtech vynechány byly
některé dluhy společnosti. Stížnost finanční zemský úřad
zamítl z důvodů, že není dovoleno právoplatně vymě-
řenou daň na základě pozdější opravené bilance upra-
viti neb odepsati.

Nejvyšší správní soud nerozhodl meritorně, ale pro-
hlásil zásadu, že reasumace daní ve prospěch strany
z důvodů nově na jevo vyšlé okolnosti zákonem vylou-
čena není.

Nález týká se sice Slovenska, leč pro stanovení zá-
sadního principu má význam a důležitost všeobecnou.

2. Nález z 12. listopadu 1924 č. 19514 — 2174 B.

Po předpisu daně, leč ještě před pravoplatností do-
máhá se strana rekusem změny předpisu daňového,
předkládajíc novou daňovou bilanci, sdělanou v zása-
dách podniků veřejně účtujících z důvodů, že společností
s r. o. v důsledku zákona ze dne 18. ledna 1920 č. 271
sb. z. a n. zdaňovány býti mají podle hlavy II. o dani
výdělkové, kdežto předložená prvá bilance k této změ-
ně zákonné ještě nepřihlížela.

Strana v odvolání svém dále namítá, že původní bi-

lance nebyla společníky schválena a jest tedy jak formálně, tak i materiálně nesprávná, takže nemůže být podkladem pro uložení daně.

Zemské finanční ředitelství rekurs zamítlo z důvodů, že zisk byl mezi společníky již rozdělen a že oprava bilance usnesena byla až po vyměření daně, a to nikoliv pro materiální nesprávnosti původní účetní uzávěrky, nýbrž proto, aby společnost dosáhla nižšího předpisu daňového.

Správní soud dovolává se svého nálezu sub 1. uvedeného a rozhoduje ve prospěch strany s tím, že lze-li zásadně připustiti reasumaci daňovou i po právoplatnosti předpisu, tím spíše lze ji připustiti před právoplatností téhož, odpovídá-li změněná bilance předpisům daňovým, což ponechává se k posouzení úřadům administrativním.

Týmž způsobem rozhodl n. s. s. 17. září 1926 č. 18562 B 3318.

3. Nález z 21. ledna 1925 č. 1080 — 2296 B.

Dříve schválené závěrečné účty společnosti s r. o. za obchodní rok 1919 byly valnou hromadou v roce 1922 tím způsobem změněny, že ze zisku utvořena byla daňová reserva 425.000 Kč, o kteroužto částku původně stanovený přenos zisku na příští rok byl zmenšen.

Rekursu ve věci té nebylo vyhověno, jelikož nová bilance byla zřízena teprve po předpisu daně a jen proto, aby se dosáhlo nižšího daňového předpisu.

N. s. s. stížnosti dal místa v uvážení, že oprava bilance a vsunutí daňové rezervy stalo se dodatečně pro netušený vzestup břemen a přírážek a vzhledem k § 32 zákona ze dne 12. srpna 1921 č. 329 sb. z. a n., krátcí daň výdělkovou s přírážkami na 80%, kterýžto zákon však publikován byl až v roce 1921, tedy po původní valné hromadě, s účinností již pro berní rok 1920. Bilance má podati pokud možno věrný obraz hospodářské situace podniku a podnikatel má také při sestavování účetní závěrky dbáti kupecké prozíravosti.

Korekturu schválené bilance mohla nová valná hromada právem učiniti, když bilance ta nepodávala správnou hospodářskou situaci podniku k 31. prosinci 1919.

N. s. s. dovolává se důvodů dvou předchozích svých nálezu a setrvává i v tomto případě na svém právním názoru, obzvláště vzhledem k tomu, že zákon č. 329/21 přiznává výhodu redukce zvláštní daně výdělkové již na rok 1920, tedy se zpětným účinkem od 1. ledna 1920.

Z toho plyne pro tento případ, že poplatník musí míti možnost, jakou by měl, kdyby byl zákon publikován již 1. ledna 1920.

Rozhodnutí toto jest proto velmi důležité, jelikož n. s. s. přiznává, že nesprávná bilance nemůže být podkladem řádného daňového předpisu.

4. Rozhodnutí z 22. dubna 1925 č. 8132.

Akciová banka na místo odpisu z hodnoty válečných půjček příslušnou část v bilanci reservovala (na Slovensku).

Valná hromada se usnesla na dodatečně zmíněné bilance v tom, že dotýčný obnos odepsala.

N. s. s. proti názoru odvolací instance připouští možnost změny bilance, avšak pouze z důvodů materiálních, t. j. změna taková odůvodněna být musí novou okolností, která při sestavení bilance nebyla známa, a okolnost tato má vliv na čistý zisk.

Jelikož v případě tomto tak tomu nebylo, zisk zůstává týž, a změna původní bilance stala se pouze z formálních důvodů, a důvody takové k reasumaci nepostačují.

5. Podobně nález z 28. května 1926 č. 10454.

Strana dodatečně odepsala ztrátu z dotace fondů pro ztráty pohledávek ze zisku (případ ze Slovenska, kdež daně prostých dotací podle našeho § 95 lit. f. není).

N. s. s. stížnost zamítl z důvodů, že oprava původní bilance stát se musí z důvodů materiálních, nikoliv formálních, jak tomu v tomto případě, že totiž oprava míti musí důvod v okolnostech nově na jevo vyšlých, které při schválení původní bilance známy nebyly. Některý faktor či komponent bilance musil by být materiálně nesprávným již v okamžiku původního sestavení bilance. Případu tohoto však zde není.

6. Naopak ale nález z 26. května 1926 č. 25427 — 25.

Společnost v ukládacím řízení dříve než daň byla vyměřena, opravila bilanci tím způsobem, že ztrátu ze udaněného (jednalo se opět o Slovensko) fondu ztrátového odepsala dodatečně ze zisku.

Bilanční zisk tedy nedoznal změny.

Generální finanční ředitelství stížnost proti předpisu daňovému zamítlo, jelikož nejde o změnu materiální, která by měla vliv na čistý zisk, tak, jak rozhodl n. s. s. nálezem sub 4. a 5. uvedeným.

N. s. s. názor tento prohlašuje však za mylný, jelikož stěžovatelka mohla odepsati ztrátu přímo z bilančního zisku, čímž by oprava stala se materiální.

7. Nález z 9. června 1926 č. 11922 — B 3268.

V případě tomto zaujalo již zemské finanční ředitelství sice zásadní stanovisko, že zásadně neodmítá přípustnost reasumace, vyslovuje však, proč v případě tomto reasumaci pokládá za nepřipustnou.

Z důvodů opožděného dodání zboží dala švédská firma zboží k dispozici patrně proto, že kurs koruny čsl. nápadně stoupl. Zboží bylo odesláno v roce 1921, leč došlo teprve v roce 1922 a v tomto roku došlo k dohodě o převzetí zboží za 50%, čímž exportující firma utrpěla značnou ztrátu.

Firma tato v rekursní lhůtě původní bilanci nahradila bilanci novou, kdež ztrátu, jejíž kořeny tkvěly v obchodním roce 1921, odepsala v nové schválené bilanci, s důvodem rekursním, že o ztrátě této v roce 1921 věděti nemohla.

Rekurs zemské finanční ředitelství zamítlo, taktéž n. s. s. z důvodů, že v roce 1921 firma o ztrátě této nevěděla a ji tedy bilancovati nemohla, jelikož ztráta v roku tom ještě nenastala. Firma mohla zříditi zvláštní fond podle § 95 lit. f., který byl by daňově odpočitatelným nejen při ztrátách již nastalých, nýbrž i v budoucnu očekávatelných jako předvídatelný výsledek poměrů obchodních. To však strana neučinila.

Dr. N. v daňové a bilanční revue č. 6. ročník 1924 právo na reasumaci daní již předepsaných dovozuje také z té úvahy, že předpisy § 31 obch. zák. pokud se týče § 23 zák. o společnostech s r. o., jednající o zásadách bilancování jsou ins cogens.

Do rámce těchto ustanovení spadá i požadavek, aby opatrně bilancující podnik při oceňování svých aktiv a pasiv přihlížel k očekávanému (správně předvídatelné-

mu) znehodnocení svých majetkových součástí, t. j. aby zřizoval speciální ztrátové rezervy.

Taktéž jest požadavkem správného bilancování, aby podnikatel pamatoval rezervou na daň, jež bude předepsána. Nepřihlížel-li fatent k těmto okolnostem, neposkytuje bilance správného obrazu o výsledku a bilance jest nesprávnou. Nesprávnost bilance nelze sanovati (konvalidovati) ani schválením její příslušnými orgány, naopak jest povinností fatenta, k níž dokonce orgány k tomu povolané jej donutiti mohou, aby bilanci opravil.

Neodpovídá-li účetní uzávěrka zásadám řádného účetnictví, je také v rozporu se zákonem o osobních daních a naopak, nevyhovuje-li bilance předpisům berním, je též v rozporu s normami obchodního práva.

Ne tedy jenom, že chyba napravena býti může, nýbrž dokonce napravena býti musí, a fatent má nárok, aby mu daň byla vyměřena, po případě opravena na podkladě účetní uzávěrky, berním předpisům vyhovující.

Uvedená rozhodnutí dala ministerstvu financí podnět k tomu, že toto, shrnujíc a oceňujíc výsledky těchto nálezů, výnosem ze dne 3. prosince 1925 č. 150.057/24-III. 7 a. vydalo určité směrnice, kdy reasumace dřívějších daňových předpisů jest povolovati.

Stav otázky přístupnosti daňových reasumací vzhledem k uvedeným rozhodnutím n. s. s. a uvedenému výnosu ministerstva financí až do vydání nového zákona o daních osobních jest tento:

Nelze žádosti za reasumaci a limine zamítati z důvodů právoplatnosti předpisů.

Fatent má zásadní právo k takové reasumaci.

V každém konkrétním případě jest předem usuzovati, zda jsou zde materiální podmínky k reasumaci předpisu.

Nutno rozeznávati:

A. Strana revokuje schválenou bilanci ještě během řízení ukládacího.

Vyměřovací úřad musí za základ výměry vzíti bilanci novou, pak-li bilance nová vyhovuje předpisům berním i bilančním. (Pokračování příště.)

Dr. Ivan Kulawczyk:

Ověřování podpisů na územích bývalého práva uherského.

Na území Slovenska a Podkarpatské Rusi nebylo do roku 1923 obligatorního ověřování podpisů, — ani na listinách vkladních. Pro zápis do pozemkové knihy stačilo, když listinu podepsaly strany a dva svědci. Teprve zákon č. 90/1923 předepsal ověřování podpisů těch osob, jejichž právo v pozemkové knize má být převedeno, zatíženo, omezeno neb změněno.

Současně zákon tento stanovil, že ověřovati podpisy může mimo veř. notáře také soud. Do té doby totiž ověřování podpisů náleželo výhradně veř. notáři (§ 9 předposl. odst. zák. čl. VII./1886), a jen v případech, když veř. notář nemohl, anebo nesměl vykonávati svůj úřad, a pokud v tomtéž sídle nebyl jiný notář, — měl agendu veř. notáře a tudíž i ověřování podpisů vykonávati přednosta příslušného okresního soudu.

Zavedením tedy obligatorního ověřování podpisů na vkladních listinách a udělením soudům práva vy-

konávati vedle veř. notářů ověřovací agendu, vytvořil se na Slovensku a Podkarpatské Rusi v tomto směru takový stav, jaký jest v zemích historických. Bylo by to všecko správné, kdyby tato zevnější unifikace byla provedena v souladě s dosavadními předpisy zdejšího notářského řádu, anebo kdyby byly předpisy tohoto řádu přizpůsobeny k novému stavu věci.

To se však nestalo, následkem čehož vytvořila se nesrovnalost mezi vykonáváním ověřovací agendy u soudů i u veř. notářů, a tato nesrovnalost má nepříznivé následky pro veř. notáře.

Na Slovensku a Podkarpatské Rusi platí dosavadní předpisy zák. čl. XXXV./1874 — §§ 92, 93, 103 — jakož i zák. čl. VII./1886 § 27 — dle nichž veř. notář mimo totožnosti stran musí také zjistiti jejich právní způsobilost, znalost písma, a když strany nejsou písma znalé, má jim přečísti a vysvětliti obsah listiny, v případě neznalosti jazyka strany (nikoliv listiny!) povolati tlumočnicka, o všem tom pak sepsati protokol, tento dáti stranám, svědkům (tlumočnickovi) přečísti a podepsati, potom napsati ověřovací klausuli, v níž se má zase všechno zopakovati: jména stran, svědků (tlumočnicka) a uvěsti, že listina byla stranám písma neznalým přečtena a vysvětlena.

Naproti této zdouhavé proceduře u veř. notáře zavedl zákon č. 123/1923 a vládní nařízení č. 135/1923, jakož i výnos ministerstva spravedlnosti č. 31.612/1923 — docela jednoduchou proceduru u okresních soudů: rejstřík s dotýcnými rubrikami, kamž se zapisuje jméno, bydliště a zaměstnání osoby ověřující svůj podpis, popis listiny, způsob zjištění totožnosti stran a podpisy: strany, svědků, úředníka. Na listinu pak přitiskne se razítko s krátkým obsahem: »Podle ověřovacího rejstříku č. 21/1927 N. N. rolník v Z. listinu tuto vlastnoručně podepsal. Ze soudní kanceláře okresního soudu v Mukačevě dne 7. ledna 1927.« — Tak během několika minut ověření podpisu u soudu jest hotovo a strana obdrží ihned ověřenou listinu zpět.

Jest samozřejmé, že při tak velikém rozdílu v rychlosti vyřizování ověřovací agendy, veřejní notáři nemohou konkurovati s okresními soudy. V nynější době strana nemá čas čekati, až veř. notář splní svoje formalistické sacrificium, napíše o tom zdouhavý protokol a zopakuje ho v taktéž zdouhavé klausuli na listině. Radši jde každý k soudu, neboť mu to vyřídí rychle.

Prakse se tedy obrátila. Dříve strany šly k soudu ověřovati podpisy jenom tehdy, když veřejný notář nemohl ověření provésti, — dnes jdou k veř. notáři jenom tehdy, když nemohou si dáti ověřiti podpis u soudu. A stalo se to proto, že při zavedení na Slovensku a Podkarpatské Rusi pravidelné ověřovací činnosti soudu, neprovedla se současně organisace této činnosti u veř. notářů.

Jest proto žádoucí, aby autoři návrhu nového notářského řádu obrátili svoji pozornost (pokud se tak ještě nestalo) na tuto nesrovnalost v notářské praxi na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Ověřování podpisů u veř. notářů má se zakládati na stejných zásadách, jako u soudů. Má se především zanechati prakse sepsování dlouhých legalisačních protokolů, a zavedsti také u notářů ověřovací rejstříky, jak tomu jest u soudů. Ověřovací kausule mají se tak sestavovati, aby kromě čísla a data nebylo zapotřebí nic více připisovati k přitisknutému razítku. Všechny